

OILAVIY NIZOLAR JAMIYATDA IJTIMOIIY XAVF GURUHI SIFATIDA

Qahramonova Nodira Laziz qizi

Mirzo Ulug'bek nomidagi O'zbekiston Milliy universiteti

Ijtimoiy fanlar fakulteti,

Ijtimoiy ish yo'nalishi 1-kurs talabasi

Annotatsiya: Oilaviy nizolar jamiyatda ijtimoiy xavf guruhi sifatida muhim masala bo'lib, ular nafaqat oila ichidagi munosabatlarga, balki kengroq ijtimoiy tuzilmalarga ham ta'sir ko'rsatadi. Oila, har bir insonning hayotidagi eng muhim ijtimoiy birliklardan biri hisoblanadi. U yerda insonlar bir-biri bilan munosabatda bo'lib, o'zaro hissiyotlar, qadriyatlar va madaniyatlarni o'rganadilar. Ammo, oilaviy nizolar paydo bo'lganda, bu munosabatlar buziladi va natijada ijtimoiy xavf guruhini tashkil etadi. Ushbu maqolada oilaviy nizolar jamiyatda ijtimoiy xavf guruhi sifatida ekanligi haqida fikr va mulohazalar keltirib o'tilgan.

Kalit so'zlar: oilaviy nizolar, ijtimoiy xavf, munosabatlar, muammolar, yechim, jamiyat, oila.

Аннотация: Семейные конфликты являются важной проблемой в обществе как социальная группа риска, которая затрагивает не только отношения внутри семьи, но и более широкие социальные структуры. Семья является одной из важнейших социальных ячеек в жизни каждого человека. В ней люди взаимодействуют друг с другом, узнают о чувствах, ценностях и культуре друг друга. Однако, когда возникают семейные конфликты, эти отношения нарушаются, и в результате формируется социальная группа риска. В статье представлены идеи и наблюдения о семейных конфликтах как социальной группе риска в обществе.

Ключевые слова: семейные конфликты, социальный риск, отношения, проблемы, решение, общество, семья.

Abstract: Family conflicts are an important issue in society as a social risk group, which affects not only relationships within the family, but also broader social structures. The family is one of the most important social units in the life of every person. There, people interact with each other, learn about each other's feelings, values, and cultures. However, when family conflicts arise, these relationships are disrupted, and as a result, a social risk group is formed. This article presents ideas and observations about family conflicts as a social risk group in society.

Keywords: family conflicts, social risk, relationships, problems, solution, society, family.

KIRISH. Oilaviy nizolar – bu har bir oila uchun o'ziga xos va murakkab masala bo'lib, insonlarning hayotida muhim rol o'ynaydi. Oila, insonning ijtimoiy hayotidagi eng asosiy birliklardan biri sifatida, nafaqat shaxsiy munosabatlar, balki ijtimoiy qadriyatlar va madaniyatni ham shakllantiradi. Biroq, oilaviy nizolar paydo bo'lishi, oila ichidagi munosabatlarning buzilishi, hissiy ziddiyatlar va kelishmovchiliklarga olib

kelishi mumkin. Bu holatlar, nafaqat oila a'zolarining hayotiga, balki jamiyatning umumiy barqarorligiga ham salbiy ta'sir ko'rsatadi. Oilaviy nizolarni tushunish va ularni hal qilish, jamiyatdagi ijtimoiy muammolarni bartaraf etishda muhim ahamiyatga ega.

METODOLOGIYA

Oilaviy nizolar ko'plab sabablarga ko'ra yuzaga kelishi mumkin. Ularning asosiy sabablari orasida iqtisodiy muammolar, kommunikatsiya yetishmovchiligi, hissiy ziddiyatlar va turli xil qadriyatlar farqlari mavjud. Iqtisodiy muammolar oilaviy nizolarni kuchaytiradi, chunki moliyaviy qiyinchiliklar insonlar o'rtasidagi kelishmovchiliklarni keltirib chiqarishi mumkin. Masalan, ish joyidan maoshning pasayishi yoki ishsizlik holatlari oiladagi stressni oshiradi va bu esa o'z navbatida oilaviy nizolarni kuchaytiradi. Kommunikatsiya yetishmovchiligi ham oilaviy nizolarni keltirib chiqaradigan muhim omildir. Insonlar o'rtasida ochiq va samimiy muloqot bo'lmasa, tushunmovchiliklar va ziddiyatlar yuzaga kelishi mumkin. Ba'zan, odamlar o'z his-tuyg'ularini ifoda eta olmaydilar, bu esa o'zaro munosabatlarni yanada murakkablashtiradi. Oilada yuzaga keladigan hissiy ziddiyatlar, masalan, sevgi, ishonch va hurmatning yo'qligi, oilaviy nizolarni kuchaytiradi. Turli xil qadriyatlar farqlari ham oilaviy nizolarni keltirib chiqarishi mumkin. Har bir inson o'z tarbiyasi, madaniyati va shaxsiy tajribalari asosida o'z qadriyatlarini shakllantiradi. Agar er-xotin yoki oila a'zolari o'rtasida bu qadriyatlar farq qilsa, bu ziddiyatlarga olib kelishi mumkin. Masalan, bir odam an'anaviy qadriyatlarni saqlab qolishni xohlasa, boshqa bir kishi zamonaviy yondashuvlarni afzal ko'rish mumkin. Bu farqlar oilaviy nizolarni kuchaytiradi va oila ichidagi muammolarni yanada murakkablashtiradi.¹²

MUHOKAMA

Oilaviy nizolar nafaqat oila ichida, balki jamiyatda ham keng tarqalgan muammo hisoblanadi. Ular ijtimoiy xavf guruhini tashkil etadi, chunki oilaviy nizolar jamiyatdagi boshqa muammolar bilan ham bog'liq. Masalan, oilaviy nizolar ko'pincha zo'ravonlik, jinoyatchilik va boshqa ijtimoiy muammolar bilan bog'liq bo'ladi. Oilaviy zo'ravonlik holatlari, oiladagi ziddiyatlar kuchayganida, ko'plab insonlarning hayotiga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Bu holatlar, nafaqat oilaning a'zolariga, balki jamiyatning boshqa a'zolariga ham ta'sir qiladi. Bundan tashqari, oilaviy nizolar bolalar uchun ham xavf tug'diradi. Bolalar oiladagi ziddiyatlardan ta'sirlanadilar va bu ularning psixologik holatiga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Oilaviy nizolar bolalarda stress, xavotir va depressiya kabi muammolarni keltirib chiqarishi mumkin. Bu holatlar, bolalarning kelajakdagi ijtimoiy munosabatlariga va shaxsiy rivojlanishiga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Shuning uchun, oilaviy nizolarni hal qilish va ularning oldini olish jamiyat uchun juda muhimdir.¹³

Oilaviy nizolarni hal qilishda bir nechta yondashuvlar mavjud. Birinchidan, oiladagi kommunikatsiyani yaxshilash muhimdir. Oila a'zolari o'rtasida ochiq va samimiy muloqot o'rnatish, tushunmovchiliklarni bartaraf etishga yordam beradi. Ikkinchidan,

¹² Abdullayeva, M. (2020). "Oilaviy nizolar va ularning ijtimoiy ta'siri". Toshkent: O'zbekiston Milliy Universiteti Nashriyoti

¹³ Isroilov, A. (2022). "Oilaviy nizolar: Sabablari va yechimlari". Namangan: Namangan Davlat Universiteti

oilaviy maslahatlar va psixologik yordam ko'rsatish ham zarur. Professional psixologlar oilaviy nizolarni hal qilishda yordam berishi mumkin. Ular oiladagi muammolarni aniqlash va ularni hal qilish uchun strategiyalar ishlab chiqishda yordam beradilar. Shuningdek, jamiyatda oilaviy nizolarni kamaytirish uchun ta'lim va tarbiya muhim rol o'ynaydi. Oila a'zolariga oilaviy munosabatlar, kommunikatsiya va hissiy intellekt haqida ta'lim berish, ularning o'zaro munosabatlarini yaxshilashga yordam beradi. Oilaviy nizolarni oldini olishda jamiyatdagi ijtimoiy dasturlar ham muhim ahamiyatga ega. Oila qo'llab-quvvatlash dasturlari, psixologik yordam va ta'lim dasturlari oilaviy nizolarni kamaytirishga yordam beradi.¹⁴

Oilaviy nizolar har bir jamiyatda muhim muammo hisoblanadi. Ular oila ichidagi tinchlikni buzishi, a'zolar orasida ishonchni yo'qotishi va hatto ijtimoiy barqarorlikka ta'sir ko'rsatishi mumkin. Shuning uchun, oilaviy nizolarni hal qilish jarayoni turli mamlakatlarda turlicha yondashuvlar va usullar bilan amalga oshiriladi. Dunyo bo'ylab ko'plab mamlakatlar oilaviy nizolarni hal qilishda mediatsiya va maslahat xizmatlaridan foydalanadi. Mediatsiya jarayoni, taraflar o'rtasidagi ziddiyatlarni hal qilishda mustaqil mediator yordamida amalga oshiriladi. Mediator, taraflarni bir-biriga yaqinlashtirish, ularning fikrlarini tinglash va muammoni hal qilishda yordam berish uchun tayyorlangan mutaxassisdir. Mediatsiya jarayoni ko'plab mamlakatlarda, jumladan Skandinaviya davlatlarida keng tarqalgan. Bu yondashuv, taraflar o'rtasidagi ishonchni tiklashga va kelishuvga erishishga yordam beradi. Shuningdek, oilaviy maslahat xizmatlari ham oilaviy nizolarni hal qilishda muhim rol o'ynaydi. Professional psixologlar yoki oilaviy terapevtlar tomonidan taqdim etiladigan bu xizmatlar, oilaviy muammolarni hal qilishda hissiy qo'llab-quvvatlash va strategiyalarni ishlab chiqishda yordam beradi. Misol uchun, AQShda oilaviy terapevtlar oilaviy nizolarni hal qilishda keng qo'llaniladi. Ular oila a'zolarining bir-birini tushunishiga yordam berish, hissiy holatlarni yaxshilash va muammolarni hal qilishda samarali usullarni taklif etadi. Oila huquqi va sud tizimi ham oilaviy nizolarni hal qilishda muhim ahamiyatga ega. Oila sudlari, oilaviy muammolarni hal qilishda ixtisoslashgan sudlar bo'lib, ular mediatsiya va maslahat xizmatlarini taklif etadi. Avstraliya va Kanada kabi mamlakatlarda oilaviy sudlar, taraflar o'rtasidagi nizolarni hal qilishda samarali yondashuvlarni qo'llaydi. Bu jarayon, sud tizimining yukini kamaytiradi va oilaviy nizolarni hal qilishda tez va samarali yechimlarni topishga yordam beradi. Ijtimoiy xizmatlar va jamoat tashkilotlari ham oilaviy nizolarni hal qilishda muhim rol o'ynaydi. Bu tashkilotlar oilalarga muammolarni hal qilishda yordam berish, ularni qo'llab-quvvatlash va farovonliklarini oshirishga qaratilgan dasturlarni amalga oshiradi. Yevropa Ittifoqining bir qator mamlakatlarida oilaviy muammolarni hal qilishga qaratilgan ijtimoiy dasturlar mavjud bo'lib, ular oilalarning iqtisodiy va ijtimoiy holatini yaxshilashga yordam beradi. Ta'lim va tarbiya ham oilaviy nizolarni hal qilishda muhim ahamiyatga ega. Ko'plab mamlakatlarda oilaviy ta'lim dasturlari mavjud bo'lib, ular oilalarga muammolarni hal qilishda yordam berish, hissiy intellektni rivojlantirish va

¹⁴ Karimov, R. (2019). "Oilaviy munosabatlar va ijtimoiy xavf". Samarqand: Samarqand Davlat Universiteti

oila a'zolari o'rtasidagi muloqotni yaxshilashga qaratilgan. Bu dasturlar oilalarning bir-birini tushunishiga va muammolarni hal qilishda samarali strategiyalarni ishlab chiqishga yordam beradi. Oilaviy nizolarni hal qilishda jahon tajribasi turli yondashuvlar va usullarni o'z ichiga oladi. Mediatsiya, oilaviy maslahat xizmatlari, oila sudlari, ijtimoiy xizmatlar va ta'lim dasturlari oilaviy muammolarni hal qilishda samarali vositalar hisoblanadi. Har bir mamlakatning o'ziga xos madaniyati va qonunchiligi mavjud bo'lsa-da, oilaviy nizolarni hal qilishda jahon tajribasidan foydalanish oilalarning farovonligini oshirishga va jamiyatda ijtimoiy barqarorlikni ta'minlashga yordam beradi. Oilaviy nizolarni hal qilish jarayonida samarali yondashuvlar va usullar, oila a'zolari o'rtasidagi munosabatlarni mustahkamlashga va ularning hayot sifatini yaxshilashga xizmat qiladi.¹⁵

XULOSA. Xulosa qilib aytganda, oilaviy nizolar jamiyatda ijtimoiy xavf guruhi sifatida muhim masala hisoblanadi. Ular oila ichidagi munosabatlarga, bolalarning rivojlanishiga va jamiyatning barqarorligiga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Oilaviy nizolarni hal qilish va ularning oldini olish uchun kommunikatsiyani yaxshilash, professional yordam ko'rsatish va ta'lim berish muhimdir. Jamiyatda oilaviy nizolarni kamaytirish uchun birgalikda harakat qilish zarur. Bu nafaqat oilalar, balki butun jamiyat uchun foydali bo'ladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Abdullayeva, M. (2020). "Oilaviy nizolar va ularning ijtimoiy ta'siri". Toshkent: O'zbekiston Milliy Universiteti Nashriyoti.
2. Isroilov, A. (2022). "Oilaviy nizolar: Sabablari va yechimlari". Namangan: Namangan Davlat Universiteti.
3. Karimov, R. (2019). "Oilaviy munosabatlar va ijtimoiy xavf". Samarqand: Samarqand Davlat Universiteti.
4. Murodov, S. (2018). "Oilaviy nizolar va ijtimoiy barqarorlik". Farg'ona: Farg'ona Davlat Universiteti.
5. Nurmatova, Z. (2021). "Oilaviy ziddiyatlar va ularni hal qilish yo'llari". Qarshi: Qarshi Davlat Universiteti.
6. Qodirova, L. (2023). "Oilaviy muammolar va ularning jamiyatga ta'siri". Andijon: Andijon Davlat Universiteti.
7. Salimov, E. (2020). "Oilaviy nizolar: Ijtimoiy xavf va yechimlar". Nukus: Qoraqalpog'iston Davlat Universiteti.
8. Temirov, D. (2021). "Ziddiyatlar va ularni hal qilish: Oilaviy masalalar". Buxoro: Buxoro Davlat Universiteti.

¹⁵ Murodov, S. (2018). "Oilaviy nizolar va ijtimoiy barqarorlik". Farg'ona: Farg'ona Davlat Universiteti.